

การศึกษาเปรียบเทียบคัมภีร์ใบลานล้านนากันท์ชูชกฉบับเชียงใหม่
และฉบับพระสิงห์หลวง

A comparative study of the Lanna Palm-leaf Manuscripts in Jujaka
Kantha of Chiang Thong and Phra Singha Luang

บุญโชติ สลีออน, Boonchote Salee-on¹

พระชยานันท์มณี, Phrachayanantamunee²

ชำนาญ เกิดชอ, Chamnarn Kerdchor³

Email: boonchote5457@gmail.com

Received: April 11, 2022 Revised: May 3, 2022

Accepted: May 6, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้ เพื่อศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบคัมภีร์ใบลานล้านนากันท์ชูชกฉบับเชียงใหม่ และฉบับพระสิงห์หลวง โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) ศึกษาความเป็นมาของคัมภีร์ใบลานล้านนากันท์ชูชกฉบับเชียงใหม่และฉบับพระสิงห์หลวง 2) ปะริวรรตและแปลคัมภีร์ใบลานล้านนากันท์ชูชกฉบับเชียงใหม่และฉบับพระสิงห์หลวง 3) เปรียบเทียบคัมภีร์ใบลานล้านนากันท์ชูชกฉบับเชียงใหม่และฉบับพระสิงห์หลวง เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ผลการวิจัยพบว่า ด้านความเป็นมา คัมภีร์ใบลานล้านนากันท์ชูชกฉบับเชียงใหม่ เป็นคัมภีร์ใบลาน ของประเทศลาว ได้นำมาจารลงใบลานใหม่ ที่วัดพระธาตุแช่แห้ง เมื่อจุลศักราช 1250 พ.ศ. 2437 มีอายุ 133 ปี โดยปัญญาภิกษุ ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นพระภิกษุชาวน่าน ที่จำพรรษาอยู่ที่วัดพระธาตุแช่แห้ง ซึ่งมีผลงานการจารคัมภีร์ใบลานหลายเรื่องได้แก่ พุทธโฆสเถร, เทพทุมมาบัวรม, ชมพูประติ, ธรรมพลสังขยา และพระเวสสันดรฉบับหินฟู คัมภีร์ใบลานล้านนากันท์ชูชกฉบับพระสิงห์หลวง เป็นคัมภีร์ใบลานของเชียงใหม่ได้นำมาจารลงใบลานใหม่ ที่วัดพระธาตุแช่แห้ง เมื่อจุลศักราช 1272 (พ.ศ. 2453) มีอายุ 112 ปี โดยสามเณรเมืองคำ ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นสามเณรชาวน่าน ที่จำพรรษาอยู่ที่วัดพระธาตุแช่แห้ง ซึ่งมีผลงานการจารคัมภีร์อีกหนึ่งเรื่อง

¹ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติฯ

² ประธานคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

³ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

คือ อานิสงค์ปิฎกทั้งสาม ด้านการปริวรรตและแปล ต้นฉบับคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับ เชียงทอง มีจำนวน 39 หน้า ผู้วิจัยปริวรรตและแปลได้เนื้อหาจำนวน 38 หน้า ส่วนต้นฉบับคัมภีร์ ใบ ลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับพระสิงห์หลวง มีจำนวน 35 หน้า ผู้วิจัยปริวรรตและแปลได้เนื้อหาจำนวน 28 หน้า ด้านการเปรียบเทียบ คัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงใหม่และฉบับพระสิงห์หลวง โดยเปรียบเทียบประเด็น 9 ด้าน คือ 1) ด้านประวัติความเป็นมา 2) ด้านแก่นเรื่อง 3) ด้านเนื้อหาและ โครงสร้าง 4) ด้านสำนวนภาษา 5) ด้านสำนวนโวหาร 6) รสวรรณคดี 7) ด้านตัวละคร 8) ด้านคำ สอนทางพระพุทธศาสนา 9) ด้านวัฒนธรรมล้านนา

คำสำคัญ: (คัมภีร์ใบลานล้านนา) (กัณฑ์ชูชกฉบับเชียงใหม่และฉบับพระสิงห์หลวง) (การศึกษา เปรียบเทียบ)

Abstract

This research article entitled “A comparative study of the Lanna Palm-leaf Manuscripts in Jujaka Kantha of Chiang Thong and Phra Singha Luang” and aimed to; 1) study background of the Lanna Palm-leaf Manuscripts in Jujaka Kantha of Chiang Thong and Phra Singha Luang, 2) exchange and translate the Lanna Palm-leaf Manuscripts in Jujaka Kantha of Chiang Thong and Phra Singha Luang, and 3) to compare the Lanna Palm-leaf Manuscripts in Jujaka Kandha of Chiang Thong and Phra Singha Luang. This was documentary research.

The result was found that background of the Lanna Palm-leaf Manuscripts in Jujaka Kandha of Chiang Thong was original in Lao and rewrote at Wat Phrathatchaehaeng on Thai Minor Era 1280 (BE 2437), aged 133 years. It was rewritten by Panya Bhkikhu who was assumed to be a Nan native and lived in Wat Phrathatchaehaeng. His outstanding rewriting was *Buddhakosathera*, *Theptummabuarom*, *Chompuprati*, *Dhammasukhaya* and *Vessantara* in Hinfu version. The Phra Singha Luang manuscript was original in Chiangmai and rewrote in new script at Wat Phrathatchaehaeng on Thai Minor Era 1272 (BE 2453), aged 112 years. It was rewritten by Muangkam novice, assumed as a Nan novice and stayed in Wat Phrathatchaehaeng. He also rewrote Tipitaka-ānīsansa scriptures. In transliteration and translation, the original of the Lanna Palm-leaf Manuscripts in Jujaka Kandha of Chiang Thong had 37 pages. Researcher had exchanged and translated for 38 pages. The original of the Lanna Palm-leaf Manuscripts in Jujaka Kantha of Phra Singha Luang had 35 pages. Researcher had exchanged and translated for 28 pages. A comparative of the Lanna Palm-leaf Manuscripts in Jujaka Kandha of Chiang Thong and Phra Singha Luang, which compared in 9 parts; 1) history, 2) main essence, 3)

content and structure, 4) language style, 5) literary style, 6) aesthetics (Rasa), 7) characters, 8) Buddhist teaching and Lanna culture.

Keywords: (Lanna Palm-leaf Manuscripts), (Jujaka Kantha of Chiang Thong and Phra Singha Luang) (Comparative Study)

1. บทนำ

พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์คำสอนหลักในพระพุทธศาสนาที่สืบทอดมาอย่างยาวนานผ่านการทรงจำที่เรียกว่า มุขปาฐะ แล้วบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรลงในคัมภีร์ใบลาน⁴ เพื่อรักษาสืบทอดคำสอนของพระพุทธเจ้าให้คงอยู่บริสุทธิ์ บริบูรณ์ อย่างเดิมและแม่นยำที่สุด ซึ่งการจารึกคำสอนลงในคัมภีร์ใบลานเป็นวิธีสืบทอดยุคที่ 2 ในบรรดาวิธีสืบทอด 4 ยุค คือ 1) ยุคมุขปาฐะ 2) ยุคจารจารึกคัมภีร์ใบลาน 3) ยุคฉบับพิมพ์ 4) ยุคดิจิทัล⁵ นอกจากคัมภีร์ใบลานที่จารึกพระไตรปิฎกแล้วยังมีคัมภีร์ใบลานที่บันทึกองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์และอารยธรรมของชาติ ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและมีความสำคัญยิ่ง เพราะคัมภีร์ใบลานเป็นเอกสารชั้นต้นที่บันทึกองค์ความรู้และสรรพวิชา⁶ คุณค่าของคัมภีร์ใบลานในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมได้แสดงให้เห็นถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนา อีกทั้งคุณค่าของคัมภีร์ใบลานในทางวิชาการสะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาต่างๆ ของชาวล้านนา เช่น กฎหมาย ตำรายาสมุนไพร ตำราโหราศาสตร์ ตำราไสยศาสตร์ การแพทย์ แผนไทย แบบเรียนภาษาไทย เป็นต้น⁷ การจารึกคำสอนลงในใบลานมีหลักฐานกล่าวไว้ว่า เกิดขึ้นเมื่อครั้งสังคายนาครั้งที่ 4 ประมาณ พ.ศ. 236

⁴ บรรเจิด ขวลิตรเรืองฤทธิ์, “การศึกษาเปรียบเทียบพระไตรปิฎกบาลีฉบับใบลานเพื่อวินิจฉัยคำต่างในพระไตรปิฎก: กรณีศึกษาจากสุกสูตรแห่งคัมภีร์ทีฆนิกาย”, วารสารธรรมธारा, ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562): 118.

⁵ ประสิทธิ์ชัย เลิศรัตน์เคทกาล, “การพัฒนารูปแบบการจัดการคัมภีร์ใบลานในประเทศไทย”, ดุษฎีนิพนธ์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2559), หน้า 1.

⁶ พระชยานันท์มณี, ผศ.ดร., “การสืบค้นการจัดระบบอนุรักษ์เอกสารคัมภีร์ใบลานของวัดและถ่ายทอดภูมิปัญญาล้านนาเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของจังหวัดน่าน”, วารสารธาตุพนมปริทัศน์, ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (มกราคม-มิถุนายน 2560): 46-47.

⁷ คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกศึกษา ฉบับปรับปรุง, หน้า 95.

ณ อาโลกเลณสถานในประเทศศรีลังกา ด้วยเหตุผลว่า ถ้าใช้วิธีท่องจำพระพุทธรจนะต่อไปอาจมีข้อผิดพลาดได้ง่ายเพราะปัญญาในการทรงจำของกุลบุตรเริ่มเสื่อมถอยลงพระสังคีติกาจารย์ (พระที่ทำการสังคายนา ครั้งที่ 4) จึงตกลงจารึกพระพุทธรจนะลงในใบลาน

การจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลานในประเทศไทยเริ่มเมื่อรัชสมัยพระเจ้าติโลกราชแห่งเชียงใหม่ ประมาณ พ.ศ. 2020 นับว่าเป็นการสังคายนาครั้งแรกในประเทศไทยด้วยอักษรธรรมล้านนา⁸ เป็นยุคที่อักษรธรรมล้านนาเฟื่องฟูสูงสุด⁹ พระสงฆ์ชาวล้านนาได้มีการศึกษาภาษาบาลีอย่างกว้างขวางพร้อมทั้งได้รับคำแนะนำจากพระนักปราชญ์ชาวลังกา จึงแต่งคัมภีร์ใบลานล้านนาไว้จำนวนมากโดยเฉพาะคัมภีร์ ใบลานล้านนาเรื่องมหาชาติชาดก (พระเวสสันดรชาดก)¹⁰ ซึ่งเป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่องสำคัญ เรื่องเดิมอยู่ในมหานิบาตชาดก เป็นภาษามคธหรือภาษาบาลี¹¹ เวสสันดรชาดกเป็นเรื่องเกี่ยวกับอดีตชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ที่บำเพ็ญทานบารมีขั้นสูงก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ประกอบด้วยเรื่องราวทั้งหมด 13 กัณฑ์ คือ 1) กัณฑ์ทศพร 2) กัณฑ์หิมพานต์ 3) กัณฑ์ทานกัณฑ์ 4) กัณฑ์วนประเวศน์ 5) กัณฑ์ชูชก 6) กัณฑ์จุลพน 7) กัณฑ์มหาพน 8) กัณฑ์กุมาร 9) กัณฑ์มัทรี 10) กัณฑ์ลักขณ 11) กัณฑ์มหาราช 12) กัณฑ์ฉกษัตริย์ 13) กัณฑ์นครกัณฑ์¹²

บทบาทของตัวละครในแต่ละกัณฑ์ล้วนมีความสำคัญ แต่ชูชกมีบทบาทสำคัญมากในการช่วยให้การปริชาตทานของพระเวสสันดรเด่นชัดและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น¹³ เรื่องราวของชูชกในพระ

⁷ บัณฑิตา จารุมา , “ประวัติศาสตร์อักษรธรรมล้านนาที่สัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน”, **วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560) : 168.

⁸ มัชฌิมา วีรศิลป์, “การศึกษาวรรณกรรมล้านนาเรื่องเวสสันดรชาดก ส่วนวนไม้ไผ่แจ้เรียวแดง”, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549), หน้า 3.

⁹ มัชฌิมา วีรศิลป์, “การศึกษาวรรณกรรมล้านนาเรื่องเวสสันดรชาดก ส่วนวนไม้ไผ่แจ้เรียวแดง”, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**, หน้า 4.

¹⁰ ดูรายละเอียดใน ชู.ชา.(ไทย). 28/1655-2440/447-560, ธิติพล กันตวิวงศ์, “เรื่องทำนองเทศน์มหาชาติ กัณฑ์มัทรี ในประเพณีตั้งอุ้มหลวง”, **วารสารวิจัยศิลป**, ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (ตุลาคม 2550-มีนาคม 2551) : 91.

¹¹ ดูรายละเอียดใน ชู.ชา.(ไทย). 28/1914-1974/484-492, พระสมหมาย ปวโร (ติตะปัน), “การศึกษาวรรณกรรมมหาเวสสันดรชาดก: กรณีศึกษาชูชกกัณฑ์ในคัมภีร์ใบลานอักษรขอม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555), หน้า 1.

เวสสันดรชาดกฉบับภาษาล้านนามีอยู่หลายฉบับ แต่กัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทองและฉบับพระสิงห์หลวงเป็นฉบับที่น่าสนใจ กล่าวคือ กัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทอง เป็นคัมภีร์ใบลานของประเทศลาว ได้นำมาเขียนและจารลงใบลานใหม่ ไม่ปรากฏผู้จาร มีอายุเก่าแก่ถึง 133 ปี มีหน้าลาน 5 กว้าง 5 เซนติเมตร ยาว 55 เซนติเมตร มี 20 ใบ 39 หน้าลาน, กัณฑ์ชูชกฉบับพระสิงห์หลวง เป็นคัมภีร์ใบลานของเชียงใหม่ ได้นำมาเขียนขึ้นใหม่ โดยสามเณรเมืองคำ เป็นผู้จาร มีอายุเก่าแก่ถึง 112 ปี มีหน้าลานกว้าง 5 เซนติเมตร ยาว 48 เซนติเมตร มี 18 ใบ 37 หน้าลาน ที่สำคัญอย่างยิ่งคือ คัมภีร์ใบลานทั้งสองฉบับนี้ยังไม่มีใครศึกษาเปรียบเทียบให้เห็นคุณค่าที่ซ่อนอยู่ภายในหน้าใบลาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทองและฉบับพระสิงห์หลวงโดยศึกษาความเป็นมาของคัมภีร์ ปวิวรรตและแปล พร้อมทั้งเปรียบเทียบ ในด้านรูปแบบคำ ประพันธ์ การดำเนินเรื่อง แนวคิด การถ่ายทอดองค์ความรู้ ความเหมือนและความแตกต่างของคัมภีร์ทั้งสอง เพื่อส่งเสริมการอ่านคัมภีร์ใบลานให้ได้รรถรสและวิเคราะห์ให้เห็นภาพสะท้อนซุกซ่อนในความงาม

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) ศึกษาความเป็นมาของคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทองและฉบับพระสิงห์หลวง
- 2) ปวิวรรตและแปลคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทองและฉบับพระสิงห์หลวง
- 3) เปรียบเทียบคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทองและฉบับพระสิงห์หลวง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ภาคเอกสาร (Documentary Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทอง และฉบับพระสิงห์หลวง
 2. ปวิวรรตคัมภีร์ใบลานทั้งสองฉบับโดยการปวิวรรต 3 แบบ คือ 1) ปวิวรรตแบบ คำต่อคำจากต้นฉบับ 2) ปวิวรรตแบบบูรณะคำให้สมบูรณ์ 3) ปวิวรรตเป็นภาษาคำเมือง
 3. แปลคัมภีร์ใบลานทั้งสองฉบับเป็นภาษาไทยกลาง
 4. เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างกันของคัมภีร์ทั้งสองฉบับในด้านสำนวนการเขียนและภาษา
 5. สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป
-

4. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความเป็นมาของคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทองพบว่า ผู้คัดลอกจารคัมภีร์ คือ ปัญญาภิกษุ คัมภีร์นี้แต่เดิมเป็นคัมภีร์ใบลานของประเทศลาว ได้นำมาจารลงในใบลานใหม่ ที่วัดพระธาตุแช่แห้ง เมื่อจุลศักราช 1250 (พ.ศ. 2437) มีอายุเก่าแก่ถึง 133 ปี ดังนั้นอาจสันนิษฐานได้ว่าผู้แต่งคัมภีร์เป็นพระภิกษุชาวน่าน ที่ได้จำพรรษาอยู่ที่วัดพระธาตุแช่แห้ง นอกจากนี้คัมภีร์นี้แล้วปัญญาภิกษุยังได้จารคัมภีร์ใบลานอีกหลายเรื่องได้แก่ พุทธโศสเถร, เทพทุมมาบวรม, ชมพูประติ, ธรรมพลสังขยา, และพระเวสสันดรฉบับหินพู

ผลการศึกษาความเป็นมาของคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับพระสิงห์หลวง พบว่า ผู้คัดลอกจารคัมภีร์ คือ สามเณรเมืองคำ คัมภีร์นี้แต่เดิมเป็นคัมภีร์ใบลานของเชียงใหม่ ได้นำมาจารลงในใบลานใหม่ ที่วัดพระธาตุแช่แห้ง เมื่อจุลศักราชที่ 1272 (พ.ศ. 2453) มีอายุเก่าแก่ถึง 112 ปี ดังนั้นอาจสันนิษฐานได้ว่าผู้แต่งคัมภีร์เป็นพระภิกษุชาวน่าน ที่ได้จำพรรษาอยู่ที่วัดพระธาตุแช่แห้ง นอกจากนี้คัมภีร์นี้แล้ว สามเณรเมืองคำ ยังได้จาร คัมภีร์ อานิสงค์ปิฎกฯ ทั้ง 3 อีก

การปริวรรตและแปลคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทองและฉบับพระสิงห์หลวง สรุปได้ดังนี้

ปริวรรตและแปลคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทอง ผู้วิจัยได้ปริวรรตและแปลคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทอง จากต้นฉบับใบลานจำนวน 39 หน้า ปริวรรตและแปลได้ 38 หน้า

เนื้อหาในคัมภีร์ใบลานได้บรรยายถึงเรื่องราวของพราหมณ์เฒ่าชกขอกทานซึ่งหนีจากเมืองพาราณสีมาอยู่เมืองกลิงกระสาธุรที่เยวขอกทานได้เงิน 100 กหาปณะ นำเงินไปฝากไว้ที่พราหมณ์คนหนึ่งต่อมาเขานำเงินพราหมณ์ชกไปใช้จนหมดไม่มีเงินคืนให้ จึงยกนางอมิตตดาให้แทนเพื่อใช้หนี้ ด้วยเหตุนางไปตักน้ำที่ทาน้ำมีพวงภรรยาพราหมณ์หนุ่มมารุมกันด่าทุบตีนางจนนางร้องไห้กลับบ้านไม่ไปตักน้ำอีกต่อไป และขอร้องให้ชกไปขอ ซาลี, กัณหา มาเป็นทาสรับใช้นางระหว่างเดินทางได้เจอกับสุนัข 32 ตัว ของพราหมณ์เจตบุตรไล่กัดพราหมณ์ชกจึงได้วิ่งหนีตายขึ้นบนต้นไม้ ฝ่ายพราหมณ์เจตบุตรยกธนูขึ้นจะยิงพราหมณ์ชกด้วยความกลัวตายจึงโกหกพราหมณ์เจตบุตรว่าพระเจ้ากรุงสทชัยให้มารับพระเวสสันดร พระนางมัทรี ซาลีและกัณหากลับวัง พราหมณ์เจตบุตรหลงเชื่อจึงทางให้แก่เฒ่าชก

ปริวรรตและแปลคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับพระสิงห์หลวง

ผู้วิจัยได้ปริวรรตและแปลคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับพระสิงห์หลวง จากต้นฉบับใบลานจำนวน 35 หน้า ปริวรรตและแปลได้ 28 หน้า

เนื้อหาในคัมภีร์ใบลานฉบับพระสิงห์หลวงมีประเด็นสำคัญเหมือนกับฉบับเชียงทอง ต่างแต่เมืองที่ชกหนีมาคือ ฉบับพระสิงห์หลวงบอกว่าหนีมาจากเมืองสาวัตถี แต่ฉบับเชียงทองบอกว่า

มาจากเมืองพาราณสี และจำนวนสุนัขของพราหมณ์บุตรไม่เท่ากัน กล่าวคือพระสิงห์หลวงระบุว่า มีจำนวน 19 ตัว แต่ฉบับเชียงทอง มีจำนวน 32 ตัว รวมทั้งชื่อของสุนัขก็ต่างกันด้วย

ในการเปรียบเทียบคัมภีร์ไบลานล้านนากันทั้งฉบับเชียงทองและฉบับพระสิงห์หลวง ผู้วิจัยเปรียบเทียบคัมภีร์ไบลานทั้งสองฉบับ ใน 9 ประเด็น ดังนี้

1) ด้านประวัติความเป็นมา ฉบับเชียงทองแต่เดิมเป็นคัมภีร์ไบลานของประเทศลาว ผู้คัดลอกและจารลงบนใบลานใหม่ โดยปัญญาภิกขุ เมื่อจุลศักราช 1250 (พ.ศ. 2431) ปีเป็กใจ (ปีชวด) อายุ 133 ปี ส่วนฉบับพระสิงห์หลวงแต่เดิมเป็นคัมภีร์ไบลานของเชียงใหม่ ผู้คัดลอกและจารลงบนใบลานใหม่ โดยสามเณรเมืองคำ เมื่อจุลศักราช 1271 (พ.ศ. 2452) ปีกตเส็ด (ปีจอ) อายุ 112 ปี

2) ด้านแก่นเรื่อง ชุชกได้นำงามอมิตตตามาเป็นภรรยา และนางอมิตตตาได้ใช้ให้ชุชกเดินทางไปขอ กัณหา-ชาลี จากพระเวสสันดร (ฉบับเชียงทองและฉบับพระสิงห์หลวงมีแก่นเรื่องเหมือนกัน)

3) ด้านเนื้อหาและโครงสร้าง เนื้อหาฉบับเชียงทอง ชุชกอาศัยอยู่เมืองพาราณสี กล่าวถึงเชื้อชาติพราหมณ์ และสุนัขพราหมณ์บุตรมี 32 ตัว เนื้อหาฉบับพระสิงห์หลวง ชุชกอาศัยอยู่เมืองสาวัตถี กล่าวถึงเชื้อชาติพราหมณ์ และสุนัขพราหมณ์บุตรมีแค่ 19 ตัว ทั้งสองฉบับโครงสร้างเหมือนกัน คือ บทอุเทศ (คำขึ้นต้นเรื่อง) บทนิเทศ (เนื้อหา) บทปฏิภาณ (บทลงท้าย)

4) ด้านสำนวนภาษา ทั้งสองฉบับมีความคล้ายคลึงกันเพราะเป็นสำนวนภาษาล้านนาเหมือนกัน

5) ด้านสำนวนโวหาร เช่น ยังมีพราหมณ์ผู้ 1 ชื่อว่าชุชกว่ามันก็อยู่ในเมืองสาวัตถีเมืองใหญ่ ไฟก็มาเกิดไหมบ้านเสียเครื่องบริโภคก็ยิ่งเป็นทุกข์โศกก็เดินทางมาถึงเมืองกสิกราวุฑ์ที่ก่อสร้างบ้านหลัง 1 ในเมืองทุณณะวิภูษคามะ (บรรยายโวหาร)

6) รสวรรณคดี เช่น ดูรานางสายใจหญิงงามที่เหยเจ้าอย่าได้เกียดสั้มเสียดสลับหัวใจที่นี้เตอะ เจ้าผู้หากจักค่อยลูกนี้ชั่วคุดคายแดนใจในที่ไกลต้นมือนางจะแล (นารีปราโมท)

7) ด้านตัวละคร เช่น พระเวสสันดร พระนางมัทรี กัณหา-ชาลี พราหมณ์ ชุชก นางอมิตตตา ปู่-นางจันทิ (พ่อแม่ พราหมณ์) พราหมณ์สองผัวเมีย พ่อแม่ นางอมิตตตา พราหมณ์บุตร สุนัข 32 ตัว

8) ด้านแนวคิดและคำสอนทางพระพุทธศาสนา เช่น ความกตัญญูและความขยันอดทน การรู้จักปฏิบัติหน้าที่ของตนเองแม้ตนจะอยู่ในสภาพใดก็ตาม คำสอนทางพระพุทธศาสนา หลักพรหมจรรย์ เป็นหลักธรรมที่ใช้สำหรับครองเรือน คือ 1) สัจจะ 2) ทมะ 3) ขันติ 4) จาคะ ถ้าปฏิบัติได้จะทำให้ครอบครัวมีความสุข

9) ด้านวัฒนธรรมล้านนา บอกถึงภาษาเขียนและความเป็นอยู่ของใช้อาหารการกินซึ่งเป็นวัฒนธรรมล้านนา เช่น ไต๋ (กระสอบ) กูปตาแหลว (งอบ) กล้วยคั่ววสุกข้าเครือ (กล้วยหอมสุกคั่ว) เป็นต้น

5. บทสรุป

การศึกษาเปรียบเทียบคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทองและฉบับพระสิงห์หลวง มีผลวิจัยเป็นไปตามตามวัตถุประสงค์ 3 อย่าง คือ 1) ศึกษาความเป็นมาของคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทองและฉบับพระสิงห์หลวง พบว่า คัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทอง แต่เดิมเป็นคัมภีร์ใบลาน ของประเทศลาว ได้นำมาจารลงในใบลานใหม่ที่วัดพระธาตุแช่แห้ง เมื่อจุลศักราช 1250 (พ.ศ. 2437) โดยปัญญาภิกษุ มีอายุเก่าแก่ถึง 133 ปี คัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับพระสิงห์หลวง แต่เดิมเป็นคัมภีร์ใบลานของเชียงใหม่ ได้นำมาจารลงในใบลานใหม่ที่วัดพระธาตุแช่แห้ง เมื่อจุลศักราชที่ 1272 (พ.ศ. 2453) โดยสามเณรเมืองคำ มีอายุเก่าแก่ถึง 112 ปี 2) ปರಿวรรตและแปลคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทองและฉบับพระสิงห์หลวง พบว่า คัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทอง มีเนื้อหาตามต้นฉบับใบลานจำนวน 39 หน้า ผู้วิจัยปರಿวรรตและแปลได้จำนวน 38 หน้า คัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับพระสิงห์หลวง มีเนื้อหาตามต้นฉบับใบลานจำนวน 35 หน้า ผู้วิจัยปริวรรตและแปลได้ 28 หน้า 3) เปรียบเทียบคัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชูชกฉบับเชียงทองและฉบับพระสิงห์หลวง พบว่า เปรียบเทียบได้ 9 ด้าน คือ 1) ด้านประวัติความเป็นมา ทั้งสองฉบับมีอายุเก่าแก่เกิน 100 ปี 2) ด้านแก่นเรื่อง ทั้งสองฉบับกล่าวถึงชูชกได้นางอมิตตดาเป็นภรรยาและถูกนางใช้ให้ไปขอกัณหา-ชาลีจากพระเวสสันดร 3) ด้านเนื้อหาและโครงสร้าง ทั้งสองฉบับมีเนื้อหาต่างกันคือ ฉบับเชียงทอง กล่าวว่า ชูชกอาศัยอยู่เมืองพาราณสี แต่ฉบับพระสิงห์หลวง กล่าวว่า ชูชกอาศัยอยู่เมืองสาวัตถี ส่วนโครงสร้างเหมือนกันคือมีบทอุเทศ นิเทศ และปฏินิเทศ 4) ด้านสำนวนภาษา ทั้งสองฉบับคล้ายกัน 5) ด้านสำนวนโวหาร ทั้งสองฉบับมีสำนวนแบบบรรยายโวหาร 6) รสวรรณคดี ทั้งสองฉบับมีรสวรรณคดีแบบพิโรธวาทังและนารีปราโมท 7) ด้านตัวละคร ทั้งสองฉบับมีตัวละครหลักเหมือนกัน 8) ด้านแนวคิดและคำสอนทางพระพุทธศาสนา ทั้งสองฉบับมีหลักคำสอนเรื่องความกตัญญูและความอดทน 9) ด้านวัฒนธรรมล้านนา ทั้งสองฉบับกล่าวถึงวัฒนธรรมด้านภาษาไว้มาก เช่น ไต่ (กระสอบ กูบตาแหลว (งอบ) กล้วยคำวสุกขำเครือ (กล้วยหอมสุกคาต้น)

เอกสารอ้างอิง

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกศึกษาฉบับปรับปรุง.**

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552.

ธิตีพล กันตังค์. “เรื่องทำนองเทศน์มหาชาติ กัณฑ์มัทรี ในประเพณีตั้งธัมมหลวง”. **วารสารวิจิตรศิลป์**. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (ตุลาคม 2550-มีนาคม 2551): 91.

บรรเจิด ขวลิตเรืองฤทธิ์. “การศึกษาเปรียบเทียบพระไตรปิฎกบาลีฉบับโบราณเพื่อวินิจฉัยคำต่างในพระไตรปิฎก: กรณีศึกษาจากสุกสูตรแห่งคัมภีร์ทีฆนิกาย”. **วารสารธรรมธारा**. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2562): 118.

บัณฑิตกา จารุมา. “ประวัติศาสตร์อักษรธรรมล้านนาที่สัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน”. **วารสารมหาจุฬาริชาการ**. ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560): 168.

ประสิทธิ์ชัย เลิศรัตนเคหกาล. “การพัฒนารูปแบบการจัดการคัมภีร์ใบลานในประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2559.

ปัญญาภิกขุ. **คัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชุกฉบับเชียงใหม่**. 1 ผูก. เส้นจารสีดำ. รหัส นน.02/07. หมวด 07. เลขที่มัด 127. วัดพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน, 2437.

พระชยานันท์มณี, ผศ.ดร. “การสืบค้นการจัดระบบอนุรักษเอกสารคัมภีร์โบราณของวัดและถ่ายทอดภูมิปัญญาล้านนาเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของจังหวัดน่าน”. **วารสารธาตุพนมปริทรรศน์**. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (มกราคม-มิถุนายน 2560): 46-47.

พระสมหมาย ปวโร (ติตะปัน). “การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมมหาเวสสันดรชาดก : กรณีศึกษาชุกกัณฑ์ในคัมภีร์ใบลานอักษรขอม”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.

กรุงเทพมหานคร- นคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

มัชฌิมา วีรศิลป์. “การศึกษาวรรณกรรมล้านนาเรื่องเวสสันดรชาดก สำนวนไม้ไผ่แจ้เรียวแดง”.

วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

สามเณรเมืองคำ. **คัมภีร์ใบลานล้านนากัณฑ์ชุกฉบับพระสิงห์หลวง**. 1 ผูก. เส้นจารสีดำ. รหัส นน.02/07. หมวด 07. เลขที่มัด 104. วัดพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน, 2453.